

PĀ~Ā•BĀŠH ĀCELOVĀŠKA

PondĀ~Ā-, 07 srpen 2017

Tenhle pĀ™ĭbĀ>h mi vyprávĀ>l Ā•lovĀ>k, který povaĀ¾oval svĀ~ĭ Ā¾ĭivot za marný, zpackaný a zavřĀ¾enĭhodný. Nebudu soudit to, co svĀ~ĭ Ā•lovĀ>k Ā•lovĀ>ku. V sedmdesĀtých a osmdesĀtých letech naslouchajĭcí Ā•lovĀ>k pĀ~sobil v redakci regionĀlnĭho tisku. Byl souĀ•stĭ redakce a zaĀ¾il nespoĀ•et rozhovorĀ~ a nepĀ™ebernĭch pĀ™ĭbĀ>hĀ~. PĀ™ĭbĀ>h sudetskĀho kluka z Ā•lovĀ> rodiny v období rozvracejĭcí se republiky ho zaujal nejvĭce.

Sedĭm v kavĀrnĀ>. KĀvu a prĀci na stolku. Do lokĀlu kavĀrny vchĀzĭ Ā•lovĀ>k. RozhlĭĀ¾ĭ se. Studuje tvĀĀ™e jednotlivĭch hostĀ~. PoloĀ¾ĭm Ā•lovĀ>k s kĀvou a Ā•ekĀm, co bude nĀsledovat. PozorovĀnĭ lidskĭch tvĀĀ™ĭ a jejich chovĀnĭ v urĀ•itĭch situacĭch se v mĀ profesi mĀĀ¾e hodit. Jeho zrak spoĀ•ine... nemĭlĭm se... u mne. Kĭvne a vĀhavĀ> pĀ™ĭstupuje. A promluvĭ: “Dobrý den, redaktore. Mohu se posadit?” UkĀĀ¾ĭ rukou.. Usedne proti mne a pokračĀ•uje: “Vĭte zaujal mne vĀ•lĀnek o starĭch Ā•asech v KrĀsnĀm BĀ™eznĀ>. O Ā•tvrtĭ mĀ>sta, kde jsem se narodil a proĀ¾il Ā•st svĀho Ā¾ĭivota. Ā•Āst toho pĀ™ĭjemnĀ>ĭšĭho. DĀ>tstvĭ.“ Na mĀ~j udivenĭ vĭraz pokračĀ•uje: “Byl jsem Neuman, Wenzell Neuman. Ā¾ĭili jsme v RĀĀ¾ovĀ. Zde se narodil bratr Walter i mĀ maliĀ•kost. Walter o pĀ>t let dĀ™ĭv. Mamka byla NĀ>mka. Otec Ā•ech. V tĀ dobĀ> ŭplnĀ> normĀlnĭ. V KrĀsĀku bylo mraky smĭ•enĭch rodin. Nikdo nic neĀ™ešil. Ā•ech nebo NĀ>mec bylo ŭplnĀ> fuk. Ani mezi dĀ>tmi. Jo, kluci si obĀ•as dali do huby. To platĭ furt, ne? VĀ•ichni byli v pohodĀ> aĀ¾... aĀ¾... do doby, kdy zaĀ•ali blbnout hnĀ>dĭ košile. HnĀ>dĭ košile od jĭstĭ byly vĭc a vĭc agresivnĭ, arrogantnĭ a zaĀ•aly Ā™ešit nĀrodnostnĭ otĀzku. Ā•Ā•šil NAJEDNOU BYLI VE VLASTNĭM ZEMĭ NEPĀ~ĭTELEM. Byl jsem vejrosteĀ na niĀ•emu nerozumĀ>l. TĀta pracoval v pĀ™ĭekladĭšti a dohlĭĀ¾el na naklĀdĀ•enĭšĭfĀ~ v pĀ™ĭĭstavu. JasnĀ>, Ā¾ĭe byl zapĀlenĭ sociĀlnĭ demokrat, jako kaĀ¾dĭ dĀ>ĭĀ>as. KrĀsnĀ BĀ™ezno bylo Ā•tvrtĭ dĀ> Ā•tvrtĭ pĀ™ĭĭstavu a pĀ™ĭekladĭštĀ>, šĭfĀkĀ~ , hospod a lehkeĭch holek. U vĀ>tšiny rodin byla na poĀ™adu dĀ™ĭna, dĀ™ĭna, lopota, hospoda, chlĀst a holky. V hospodĀ> se Ā™ešily i novĀ politickĀ poĀ™ĀdĀky. Jak zdĀ>razĀ>oval Walter. Po jednĀ politickĀ provokaci hnĀ>dĭch košil, našli mĀho tĀtu zmlĀcenĭho a tuhĭho. MĀma se zhroutil. BrĀcha zmizel. No, kam asi, Ā¾ĭejo? To uĀ¾ se psal rok 1937. Mne bylo sotva patnĀct. NiĀ•emu jsem opĀ>t nerozumĀ>l. VybřĀ•el jsem se mĀmĀ> na rameni. Na toho cucĀka toho bylo pĀ™ĭĭliš. A mĀmĀ> jsem slĭbil, Ā¾ĭe budu pro ni oporou. Jak sĀm vĭte, vĀ•e bylo jinak. NestaĀ•il jsem ani dospĀ>t a byl tu posraneĭ rok 1938. TĀ™ĕtĭ Ā™ĭĭše se rozrostla o naše pohraniĀ•ĭ. VĀ>tšina Ā•echĀ~ opustila svoje domovy. BrĀcha Walter se jako mĀvnutĭm proutku vrĀtil. Byl nĀ>kdo. Na rukĀvĀ> nosil hĀkovejĭ kĀ™ĭĀ¾. Neumĭm popsat bolest, kdyĀ¾ po vĀ•em, co nĀs potkalo, tohle matka nezvlĀdla a rok po tĀtovi odešla. Odešla nadobro. MĀho smutku vyuĀ¾il Walter. VlĀkal mne do mlĀdeĀ¾nickĀ organizace Hitlerjungend. Za krĀtkou dobu i pĀ™ĭes mĀ~j smuteĀ, jsem byl hrdej, Ā¾ĭe nĀ>kam patĀ™ĭm. Odešel brĀcha. Pro nĀ>ho velkĀ Ā•est. Pro mne mĀ>la bĭt tĀ¾Ā. Ale bylo mi teprve Ā•estnĀct, tak jakĀ pak Ā•est.. V okolnĭch lesĭch jsme si hrĀli na vojĀĀ•ky. U pasĀ~ nosili dĭky, na krku Ā•Ātky. Bubĭnky a pĭšĀ•aly budily respekt, kdyĀ¾ jsme pochodovali. Ā•Ās her skonĀ•il. NezadrĀ¾itelnĀ> pĀ™ĭĭšel rok 1941. VĀlka hoĀ™ĕla po celĀ EvropĀ nĀ>meckĀ vĭtĀ>zĭcĭ a postupujĭcĭ armĀdy byl nĀ>meckĭ lid i nĀrod hrdĭ. ZapomnĀ>l jsem, Ā¾ĭe jsem Ā•ech. Dnes vĭm svĀ, ale tenkrĀt? ZvednutĀ pravice, pochody, hoĀ™ĭcĭ pochodnĀ> a hulĀkĀnĭ: „Wir sind zu Hause!“ To bylo nĀ>co. Stydĭm se, ale v tĀ dobĀ> jsme se s hrdostĭ i s brĀchou nechali naverbovat do Ā™ad Waffen-SS. TakĀ™ĕka roĀ•nĭ vĭcvĭk se uskuteĀnil nĀ>kde v Ā•echĀch ve vojenskĀm prostoru. A pak? ZaĀ•ala novĀ Ā¾ĭivota. Mašĭrujĭcĭ a zlo pĀchajĭcĭ hovado, vobleĀ•enĭ do uniformy. Naše jednotka pĀ~sobila nĀ>kde na UkrajinĀ> Ā• BĀ>lorusku. Jmĕna a dĭĀ•ĭ podrobnĀ byly z makovice vytĀ>snĀny hrĀ>znĭmi udĀlostmi. Jinak bych se zblĀznil. UĀ¾ rok jsem s brĀchou dupal po ruskĀ nekoneĀnĀ zemi. V našĭ oblasti pĀ~sobil pravdĀ>podobnĀ> partyzĀnskĭ oddĭl. NemĀ>li jsme nikdy klid ani v noci. StĀle hrozilo pĀ™ĭepadenĭ. Po jednom našem „zĀsahu“ v malĀ vesnici, pĀ™ĭĭšla v noci odplata. Napadli nĀs kolem Ā•tvrtĀ rĀno. Probudil mne dĀ>nej bengĀl, vĭbuchy, stĀ™elba, nadĀvky nĀ>meckĭ, ruskĭ, Ā™ev ranĀ>nejch svĀ>tlo... svĀ>tlo jako ve dne. DĀl si nic nepamatuju. Fakt klika. Trefili mne do palice a zad. To se dovĭdĀm se pozdĀ>ji. V mĀĀ¾ku se rozprostĀ™el klid. Klid a tma. Co bylo dĀl? Nic. V palici je vymetenĀ.. Jak dlouho mĀ vĀ>domĭ bylo v limbu? TĀ>Ā¾Ā Ā™ĭĭct. JednĀ noci (asi) se probudĭm. KoukĀm, kde jsem - udusanĀ hlĭna, slĀma, suchĀ listĭ a trocha sena. VĀ•aron;e v nĀ>jakĀ dĭĀ™ĕ. MoĀ¾nĀ proto ta tma. Bolĭ mne celĭ Ā•lovĀ>k. ZafaĀ•ovanĀ hlava. LeĀ¾ĭm na bĀ™ĭše. Na zĀdech se trhe to se mnou. Leku se. Bolest projede celĭm tĀvlem. S vrznutĭm se odklopĭ vĭko nebo poklop. V tĀ tmĀ> to nejde poznat. Dĭra? PozdĀ>ji se dovĭdĀm, Ā¾ĭe je to zemĭanka. NĀ>mcĭ vypĀlili vesnici. VĀ•aron;e pochopil a bylo mi stydno... OdboĀ•il jsem a tak pokračĀ•uji v pĀ™ĭĭbĀ>hu muĀ¾e, který nemĀ>l Ā¾ĭit. Do dĭry vkroĀ•ila postava omotanĀ hadry. Sehne se a pĀ™ĭĭklekne. Ā¾ĭĭrĀm! Je to Ā¾ĭenskĀ. Docela mladĀ a pĀ>knĀ. LĀmanou nĀ>mĀ•inou s ruskĭm pĀ™ĭĭzvukem se dovĭdĀm, Ā¾ĭe pĀ™ĭĭĀ¾ĭivšnašla jen mne. Co je s ostatnĭmi nevĭ. Mrtvĭ nebo utekli. Myslĭm na Waltera. DĀle se dovĭdĀm, Ā¾ĭe manĀ¾ĕla mĀ na frontĀ>. O Ā™ĀdĀ>nĭ mĭch soukmenovcĀ~ taktnĀ> mlĀ•ĭ. Jsem ji vdĀ>Ā•nej. MĀm furt tu zatracenou uniformu. NemĀm ponĀ dlouho trvalo uzdravovĀnĭ. OšetĀ™ĭovala a Ā¾ĭivĭla mĀ> z toho mĀla, co sama mĀ>la. Pomalu se mi vracela sĭla, lepšĭ nĀlada, a i bolest ustupovala. Dĭle situace jsem mohl na malĀ prochĀzky kolem zemĭjanky. PoprvĀ mĀ oĀ•ĭ poznaly, co to zemĭjanka je. Byla maskovanĀ drny a keĀ™ĭĭky. VyhrabanĀ byla ve svahu. Musela to bĭt makaĀ•ka. Ā•ĭkĀm: “ChudĀk ruskĀ holka“, ale ona zavřĀ>la hlavou a upĀ™ĭesĀ>je: „NĀ>t RuskĀja, ja nĀ>mnoško UkrajinĀkĀja i nĀ>mnoško BeloruskĀja“. Za mou rušĭtinu ruku do vohnĀ> nestrĀ•ĭm. Je to uĀ¾ Ā™Ādu let a jejich Ā™ĕĀ• si dĀvno nepamatuji. Vracela se mi kondice a nastala otĀzka, co bude dĀl. Celĭ rĕbus jednoho veĀ•era vyĀ™ešili ozbrojenĭ RusĀci. Asi ti partyzĀnĭ. Z niĀ•eho nic se objevili. PrĀvĀ> jsme z hrnce bašĭli vaĀ™enĀ brambory. PĀ™ĭĭšli, kopli do hrnce, tu rusĀndĭĀku picli. NormĀlnĀ> ji pĀ™ĭede mnou zastĀ™elili. ChĀpete? Mne odtahli. MĀ zranĀ>nĭ Ā¾Ādnej ohled. ZavĀzali oĀ•ĭ a davaj. Les neles, mokĀ™ĭna nemokĀ™ĭna, strouha nestrouha. KdyĀ¾ rychlopĀ™ĭe skonĀ•il, byly na nebi hvĀ>zdy. Dovlekli mne k chtrĀ•ĭ a jako pytel hodili na hromadu slĀmy.. Obvazy prosakovaly, rĀny bolely, bolelo celĀ tĀ>lo. MĀ~j ŭdiv si vyslouĀ¾ili, kdyĀ¾ mi nechali rĀny ošetĀ™ĭit. PĀ™ĭĭšla holka v ruskĭ uniformĀ. Na blĀ>ze se jĭ houpalo nĀ>jakĭ vyznamenĀnĭ. HotovĀ byla einzwei. Zmizela jako duch v podobnĀ dĭĀ™ĕ, co uĀ¾ jsem mĀ>l Ā•.

poznat. Pár dní se nedělo nic. Jen Á•as od Á•asu pÁ™išla ošetÁ™ovatelka a dvakrát za den šlichta s bramborem. PodÁ™imování byla má jediná zábava. Jo a hbitá ošetÁ™ovatelka. PodÁ™imuju, zrazu nĀ›kdo kopne do dveÁ™í! No.... do dveÁ™í. Dva hromotluci se samopalama vrazej do chatrÁ•e. Popadnou tu hromadu hadrÁ™, co byla dÁ™ív uniformou a v ní má maliĀ•kost. TĀ›lem projela bolest. Koušu se do rtu, abych neÁ™val bolestí. Nedbali a táhli mne k jejich kamandírovi. Posadili, nabídli papirošku a v plecháĀ•ku nĀ›jakej špiritus. Kamandír, ousatej hromotluk, mĀ›l Á™eĀ•. Nabídl mi spolupráci nebo kulku. Dobrý, ne? Mohl jsem si vybrat. Tak zaĀ•ala další éra mého zprasenýho Á™ivo pÁ™ipomnĀ›li se výsledem. Kamandír a ošetÁ™ovatelka jako tlumoĀ•ník. NĀ›mnoško rozumĀ›la, nĀ›mnošpa nĀ›mecky sem tam nĀ›co Á™ekla, ale nĀ›mecky neumĀ›la. Pak takovej smolaÁ™ jako já, pochopil, proĀ• mne z fleku nezastÁ™elili. Kamandír rukou naznaĀ•il - a nĀ›mecká uniforma zaĀ•ala vyprávĀ›t svĀ›j pÁ™íbĀ›h. JasnĀ›, drobátko upravené. Celá pravda o mém pĀ›sobení v Rusku by znamenala jediné ….. kulku. Nechali mne vykecat. RusandiĀ•ka pÁ™ekládala, no pÁ™ekládala, spiš to byla sranda a Á™eĀ• rukama nohama. Kamandír pokyvoval. Vypadalo to, Á™e j spokojenej. Poslední slovo mĀ›l on. StruĀ•nĀ› vysvĀ›tilil mou spolupráci s nimi. Jedno je jistý. Budu s ošetÁ™ovatelkou pÁ™ítomen pÁ™i výsledu pÁ™ipadných zbĀ›hĀ™, zajatcĀ™ a psaní propagaĀ•ních letákĀ™. Dostal jsem „novou“ šedozelenou uniformu, bez oznaĀ•ení. DoĀ•kal jsem se. KoneĀ•nĀ› mne ubytovali v samostatné zemjance (stále hlídané). Á•eas bĀ›Ā™el. DovĀ›dĀ›l jsem se, Á™e cirka tÁ™i kiláky od našeho leĀ™ení, v nedalekém mĀ›steĀ•ku, se v nĀ›mecká posádka. Hromotluk usoudil, Á™e je „nuĀ™na“ odchytit aficéra. Prý potÁ™ebují nové informace. Jaká je nálada v muĀ™stvu, novinky vojenského charakteru, jejich poĀ•et, úkol zde, i doba jejich pĀ›sobení. OšetÁ™ovatelka (Á™íkali ji lvuša) oznámila, Á™e jsem „zdarov“ a na pÁ™iští akci pĀ›jdu nima. Bude se hodit... NĀ›mec. Podrobnosti? AĀ™ pÁ™ijde Á•as. Á•eas pÁ™išel. V noci jsme se stahli k mĀ›steĀ•ku. se vrátil s tím, Á™e je Ā•istej vzduch a u budovy bývalého úĀ™adu SovĀ›tu stojí osobní auto a nĀ›jakej oficír se v nĀ›m hrabe. nebo tÁ™i NĀ›mĀ•ouĀ™i mu svítí baterkama. Celkem nás šlo pĀ›t plus má maliĀ•kost. Tma byla jako v p....., no víte kd OsvĀ›tlený auto s vojákama byl dobrej terĀ•. Ve snaze je obstoupit, se skupina trochu roztáhla do šíĀ™ky a.... a... nĀ›kdo v tý tmĀ› o nĀ›co škobrtnul. To cinknutí dalo do pohybu dĀ›snej mazec. KromĀ› tĀ›ch vojákĀ™ u auta, zaĀ•ali ihr stÁ™ílet i vojáci z tý budovy, o nich nevĀ›dĀ›li (holt špatnej prĀ›zkum). Rozpoutalo se fakt peklo. A opĀ›t znovu zaĀ•íná další Ā•ást mého podĀ›lanýho Á™ivota. RanĀ›n, zatĀ•en, ošetÁ™en a pÁ™edveden. Ā™eĀ•eno hodnĀ› v kostce mne sám Sturbannfuhrer Ziegler. ProtoÁ™e jsem byl podezĀ™elý z pÁ™eĀ•inu zrady, pracoval jsem pro nepĀ™ítele, mĀ›l jsem zastĀ™elen hned. Ale desertér Wenzell dostal novou šanci. PovĀ›dĀ›l jsem majorovi své jméno a celý svĀ›j pÁ™íbĀ›h. DovĀ›dĀ›l jsem se, Á™e to byla jednotka, která se dostala do obklíĀ•ení a v týlu pĀ›sobila jako diversní oddíl o síle asi stopades muĀ™Ā™. Á•euĀ•el jsem, jak jsou v obraze. To Rusáci vĀ›dĀ›li prd. PĀ™i pÁ™estĀ™elce padl ten oficír, Hauptsturmuhrer Now jmenoval, téĀ™ ze Sudet. KdyĀ™ major slyšel mé jméno, zastĀ™íhal ušima. Hned nĀ›kam volal polním telefonem. Chvilku Ā•ekání... a pak... pak jsem se dozvĀ›dĀ›l, Á™e máj bratr byl vyznamenám Eisernes Kreuz za stateĀ•nost. Tak díky Waltrovi-hrdinovi nebudu zastĀ™elen, ale pošlou mne do tábora pro vojenské delikventy, prý v Rakousích. ProstĀ› pro nĀ›mecký vojenský prĀ›serÁ™e, kteÁ™í mají Ā•i mĀ›li nĀ›jaký vroubek. TĀ™eba znásilnĀ›ní, prznĀ›ní rasy, zbĀ›zrada vĀ›dce nebo vojenské cti a další ptákoviny. Po nĀ›jaké dobĀ›, se uskuteĀ•nila hrozba velitele. Byl jsem letecky, jako vojenskej zbĀ›h, transportován do utajovanýho nápravnýho tábora, nĀ›kde na jihu Rakouska. V lágru nás mohlo být nĀ›co kolem dvou stovek. Od oficírĀ™, aĀ™ po vobyĀ•ejný pucfleky. Byli zde i takový, co po úraze kebulé byli mešuge. Nikdo o svém vlastním osudu moc nemluvil. Za to všichni jsme byli v oĀ•ekávání, zda nás pošlou k soudu, ke kĀ™lu nebo vosvobodí, hahaha vosvobodí, spiš veme do zajetí Amík Ā•i Rusák. Pár magorĀ™ se pokusilo vzít roha. NemĀ›li šanci. VobĀ•as nĀ›koho nĀ›kam odvezli a zase byl klid. Klid je nadnesenej výraz. KaĀ™dej den to byl boj o dlabanec, lepší kavalec, pár loku šnapsu, i o chvilku štĀ›stí s místní courou. KdyĀ™ to shrnu na jednu hromadu, osud nám byl naklonĀ›nej. Rok s rokem se sešel, Ā•umíme na kalendáĀ™, a je tu duben 45. Bránu prorazila s malým tankem americká hlídka. Krátká pÁ™estĀ™elka se strĀ™Ā™emi a byli jsme na to tata zajatci v prohraný válce. Páni situace nám na to oznámili, Á™e je šmytec. Kapitulace. Konec posraný války. Fakt úleva. Naše poĀ•áteĀ•ní vochránce vystĀ™ídali naĀ™ehlený eMPíci. Dorazili taky chlápci od vojenské rozvĀ›dky a nĀ›jací paĀ›áci ve vypulírovaných uniformách. Byl konec. ZaĀ•ali výsledy a škatulkování. Prý budeme pÁ™esunuti do zajateckýho tábora v NĀ›mecku. Kdy? nikdo nám nic neÁ™ek. Byl docela veget. Debatovali mezi sebou, kouĀ™ili camelky, usrkávali šnaps, poflakovali se po táboĀ™e a placama to bylo zpestĀ™eno výsledchama. Kolem podzimu jsme byli transportováni do zajateckýho lágru v NĀ›mecku. Nuda, výsledy. Nuda a výsledy. Co bude dál nikdo nevĀ›dĀ›l. Ovšem pozor, po Novým roce se to pohlo. ZaĀ•ali nás Á™ešit a tĀ™ídit. OpĀ›t zaĀ•ala nová éra mého Á™ivo výsledu mi oznámili, Á™e budu pÁ™edán Ā•eskoslovenskej vojenskej úĀ™adĀ™. Vybavili mne nĀ›jakejma papírama s ra a pÁ™edali Á•echoslovákĀ™. Nebudu to protahovat. Vyfásnul jsem dva roky v uranovejch dolech. Stal ze mne mukl. Ty dva roky nebyla Ā™ádná selánka, fakt. V šedesátech letech jsem makal u nás doma v pĀ™ístavišti. OpĀ›t doma, doma v Krásném BĀ™eznĀ›. ZranĀ›ní z války mi za Ā•as nedovolila pracovat. Tak mi dali invalidní dĀ›chod. Ā™ádná sláva, ale nestĀ›Ā™uju si. Nemám proĀ•, nechali toho mizeru Ā•lovĀ›ka Ā™ít. NezaslouĀ™im si to. PĀ™íleĀ™itostnĀ› vezmu nĀ› šolich, bydím tam, kde jsem se narodil a snad jsem i spokojenej. To Á™íká, dnes uĀ™ zase s hrdoostí, starej Wenzell.

-aja- Doplnující fakta k pÁ™íbĀ›hu, o kterým nevím, zda je pra

od samého zaĀ•átku nešlo. Šlo o pÁ™íbĀ›h toho kluka. Ten mne zaujal a já pÁ™evyprávĀ›l. A to „-aja-“ pod textem, to byla má redakĀ•ní zkratka, redakĀ•ní podpis. PĀ™íbĀ›h Ā•lovĀ›ka však nebyl nikdy otišt nikdy v tisku publikován. NormalizaĀ•ní garnitura jej povaĀ™ovala za glorifikaci váleĀ•ných zloĀ•inĀ™. Ā™íkám nesoudil jsem, neobhajoval, jen naslouchal. Ze závĀ›je zapomenutí jsem jej vyhrabal nedávno a dovoluji si ho pÁ™edloĀ™ít vám v Kudlance.

-doktor- Za pÁ™ípadné komentĀ™e dĀ›kuji.